

Токар Н. В.,

аспірант кафедри адміністративного та господарського права
юридичного факультету
ДВНЗ «Запорізький національний університет»

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ОПТИМІЗАЦІЇ НОРМАТИВНИХ ЗАСАД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ТАЄМНИЦЮ КОРЕСПОНДЕНЦІЇ Й ТЕЛЕФОННИХ РОЗМОВ

Анотація. У статті визначаються шляхи оптимізації адміністративно-правового забезпечення конституційного права громадян на таємницю кореспонденції й телефонних розмов. З метою їх обґрунтування автор наводить перелік загальних і спеціальних нормативно-правових актів, якими регулюються відносини, пов'язані із забезпеченням дотримання права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов, сформульований за їх юридичною силою. Посилаючись на вивчення їх змісту, автор з'ясує коло проблем і недоліків, властивих сучасному стану нормативно-правового забезпечення права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов, та формулює пропозиції, спрямовані на їх вирішення. Одним із обов'язкових напрямів поліпшення сучасного стану адміністративно-правового забезпечення права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов автор називає гармонізацію національних нормативно-правових актів із європейськими стандартами, закріпленими в низці нормативних актів органів влади Європейського Союзу та рішеннях Європейського суду з прав людини.

Ключові слова: право на таємницю кореспонденції й телефонних розмов, адміністративно-правове забезпечення, нормативно-правові акти, європейські стандарти, проблеми правового регулювання.

Постановка проблеми. Натепер у нашій державі в контексті її утвердження як демократичної та правової держави спостерігаються позитивні тенденції і процеси (правові й політичні), а саме: проведення правових реформ, спрямованих на підвищення довіри громадськості до органів публічної влади; спрямування державних програм і стратегій на розвиток інститутів громадянського суспільства; вдосконалення механізму публічного управління; поступова адаптація українського права до європейського тощо. Вони зумовлюють необхідність постійного перегляду системи та змісту нормативно-правових актів України з метою їх оптимізації в напрямі відповідності сучасній правовій дійсності, підвищення рівня гарантування й забезпечення прав і свобод людини та громадянина тощо. У цих умовах удосконалення адміністративно-правового забезпечення конституційного права громадян на таємницю кореспонденції й телефонних розмов є логічним та актуальним кроком.

Зазначеній проблемі в різні часи приділяли увагу В.П. Лавський, О.В. Негодченко, В.С. Рудей, Д.В. Цвірюк та ін. Але сучасний стан адміністративно-правового регулювання відносин, пов'язаних із забезпеченням дотримання названого права, залишається нерозкритим повною мірою, а комплексні дослідження із цього приводу практично відсутні. Тому метою статті є визначення шляхів оптимізації нормативних засад адміністративно-правового забезпечення права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов. Її досягнення потребує виконання таких завдань: розглянути систему нормативно-пра-

вових актів національного та європейського рівнів, якими регулюються відносини, що складаються у сфері забезпечення права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов; з'ясувати коло проблем і недоліків, властивих сучасному стану адміністративно-правового забезпечення окресленого права; сформулювати окремі напрями вдосконалення вітчизняних нормативно-правових актів, якими регулюються відносини із забезпечення означеного конституційного права.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розпочинаючи їх вирішення, насамперед зауважимо, що нормативно-правове підґрунтя відносин, спрямованих на забезпечення дотримання права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов в Україні, складається з правових актів, які можна поділити так:

– загальні (універсальні), що поширюють свій вплив на всі (або більшість) суспільних відносин у державі. До них належать Конституція України (ст. 31) [1], Загальна декларація прав людини (ст. 12) [2], Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (ст. 17) [3], Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (ст. 8) [4], Конвенція про права дитини (ст. 16) [5]. Згадані норми більшою мірою мають декларативний характер, оскільки визначають перелік прав, якими наділені громадяни (останній названий термін використано в значенні узагальненої категорії, якою позначається необмежена кількість суб'єктів – носіїв певних прав), що й зумовлює універсальність цих нормативних актів;

– спеціальні (специфічні, особливі), спрямовані на врегулювання конкретно визначеного кола відносин. На їх вивченні ми зупинимось детальніше, оскільки саме вони конкретизують положення Конституції України, якими гарантується право на таємницю кореспонденції й телефонних розмов, розкриваючи сутність і закріплюючи вимоги щодо забезпечення дотримання цього права.

З метою комплексної характеристики пропонуємо розглянути систему цих нормативно-правових актів за їх юридичною силою, а саме:

1) Кримінальний процесуальний кодекс України [6], Кримінально-виконавчий кодекс України [7], Закони України: «Про поштовий зв'язок» [8], «Про телекомунікації» [9], «Про оперативно-розшукову діяльність» [10];

2) підзаконні нормативні акти:

– Укази Президента України: «Про Положення про Міністерство інфраструктури України» від 12 травня 2011 р. № 581/2011 [11], «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації» від 23 листопада 2011 р. № 1067/2011 [12], «Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України» від 6 квітня 2011 р. № 394/2011 [13];

2) Постанови Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України»

від 30 червня 2015 р. № 460 [14], «Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України» від 2 липня 2014 р. № 225 [15], «Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг» від 11 квітня 2012 р. № 295 [16], «Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку» від 5 березня 2009 р. № 270 [17], «Про затвердження положень про спостережні комісії та піклувальні ради при спеціальних виховних установах» від 1 квітня 2004 р. № 429 [18];

3) накази та інші акти центральних органів виконавчої влади й органів публічної влади, не зарахованих до жодної з гілок влади: Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України та Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [19], Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України «Про затвердження інструкцій з надання послуг телеграфного зв'язку» від 22 квітня 2014 р. № 195 [20], рішення Національної Комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації «Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду за ринком телекомунікацій та визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень НКРЗ» від 13 грудня 2012 р. № 649 [21], Накази Міністерства юстиції України: «Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань» від 29 грудня 2014 р. № 2186/5 [22], «Про затвердження Інструкції з організації перегляду кореспонденції (листування) осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах» від 2 липня 2013 р. № 1304/5 [23].

Перераховані правові акти, на нашу думку, варто вважати основними нормативними документами національного рівня, якими регулюються відносини, пов'язані із забезпеченням права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов. Але їм властиві численні недоліки, які негативно впливають на сучасний стан нормативно-правового забезпечення цього права. Наприклад, серед них можемо виділити такі:

– прогалини, неповнота викладу вимог, спрямованих на гарантування та забезпечення права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов. Наприклад, закріплюючи обов'язки певних осіб щодо забезпечення таємниці кореспонденції й телефонних розмов, ці нормативно-правові акти переважно не розкривають порядок і процедури їх виконання, не перелічують заходи, які необхідно вживати у зв'язку з цим, що, як наслідок, ускладнює можливість здійснення контролю з боку органів публічної влади за дотриманням таких вимог законодавства;

– закріплення застарілих норм, унаслідок чого в цих частинах розглянуті нормативні документи суперечать чинному законодавству та не відповідають правовій дійсності. Зокрема, у ст. 8 Закону України «Про поштовий зв'язок» залишаються чинними положення, які регулюють діяльність Державної інспекції зв'язку щодо здійснення державного нагляду за ринком послуг поштового зв'язку. Проте, як відомо, цей орган публічної влади ліквідовано Постановою Кабінету Міністрів України «Про ліквідацію Державної інспекції зв'язку» від 29 лютого 2012 р. № 151 [24]. Відповідно, маємо неприпустиму ситуацію, за якої положення ст. 8 Закону України «Про поштовий зв'язок», по суті, регулюють відносини з неіснуючим на сьогоднішній день суб'єктом публічної влади;

– дублювання положень і регулювання одних і тих самих відносин різними нормативно-правовими актами. Мова йде насамперед про одночасну дію (чинність) Указів Президента України: «Про Положення про Міністерство інфраструктури України» від 12 травня 2011 р. № 581/2011, «Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України» від 6 квітня 2011 р. № 394/2011 – і Постанов Кабінету Міністрів України: «Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України» від 30 червня 2015 р. № 460, «Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України» від 2 липня 2014 р. № 225. Це, у свою чергу, свідчить про наявність інших, суміжних з окресленою, проблем правового регулювання, а саме:

– невідповідність положень підзаконних нормативних актів законам України, якими закріплено вимоги до регламентації правового статусу органів публічної влади. Так, згідно з п. 12 ч. 1 ст. 92 Конституції України, організація й діяльність органів виконавчої влади визначаються виключно законами України. Такими, зокрема, є Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» [25], ч. 3 ст. 3 якого закріплює, що положення про міністерства, інші центральні органи виконавчої влади затверджує Кабінет Міністрів України; Закон України «Про Кабінет Міністрів України» [26], абз. 12 п. 6 ч. 1 ст. 20 якого так само наділяє Кабінет Міністрів України повноваженнями із затвердження положень про міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. З огляду на це, укази Президента України, якими затверджено положення про Міністерство інфраструктури України і про Державну пенітенціарну службу України, є незаконними, адже вони суперечать наведеним вимогам законів і прийняті неуповноваженим на те суб'єктом публічної влади;

– невідповідність вимогам нормопроектувальної (нормопроектної) техніки, відповідно до яких нормативно-правовий акт: 1) не повинен містити суперечливих норм права та повторів норм права, які містяться в інших нормативно-правових актах; 2) його положення мають бути узгодженими з актами законодавства (п. 2.1 Порядку подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 12 квітня 2005 р. № 34/5 [27], п. 5 Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України, затверджених Постановою Кабінету Міністрів України від 6 вересня 2005 р. № 870 [28]). При цьому зауважимо, що вимоги нормопроектувальної техніки поширюються й на закони (їх проекти), що впливає з п. 1 р. I Методичних рекомендацій щодо розроблення проектів законів і дотримання вимог нормопроектної техніки, схвалених Постановою колегії Міністерства юстиції України від 21 листопада 2000 р. № 41 [29]. Проте, як показує вивчення змісту названих вище законів, останні були прийняті всупереч їм (вимогам).

Припускаємо, що такий стан розробки та прийняття нормативно-правових актів різної юридичної сили, за якого суб'єкти нормотворчості не дотримуються правил і вимог нормопроектувальної техніки, пов'язаний передусім із відсутністю Закону України «Про нормативно-правові акти», який уніфікував би вимоги до нормативно-правових актів, зобов'язав би всіх суб'єктів нормотворення дотримуватись їх тощо. Із цього виводу зауважимо, що відповідний законопроект [30] подано на розгляд Верховній Раді України ще у 2010 р., але закон до сих пір залишається неприйнятим. Тому вважаємо, що виправлення окресленої ситуації шляхом прийняття Закону України «Про

нормативно-правові акти» є обов'язковим кроком на шляху вдосконалення нормативно-правової бази України.

Крім того, решта сформульованих нами проблем нормативно-правового забезпечення права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов також потребує свого вирішення. Для цього необхідно, зокрема, вилучити положення про Державну інспекцію зв'язку з тексту Закону України «Про поштовий зв'язок»; визнати нечинними Укази Президента України: «Про Положення про Міністерство інфраструктури України» від 12 травня 2011 р. № 581/2011, «Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України» від 6 квітня 2011 р. № 394/2011, а також унести інші корективи, у тому числі спрямовані на заповнення прогалин у нормативно-правових актах. Реалізація цих пропозицій є важливою з погляду створення надійного нормативно-правового підґрунтя для забезпечення дотримання конституційного права громадян на таємницю кореспонденції й телефонних розмов.

У ракурсі викладеного незайвим буде нагадати й про зобов'язання, покладені на нашу державу (взяті нею) під час укладення Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 р. [31], ратифікованої Законом України від 16 вересня 2014 р. № 1678-VII [32] (далі – Угода про асоціацію). Серед них варто виділити ті, що пов'язані із забезпеченням поступової адаптації законодавства України до *acquis* Європейського Союзу (далі – ЄС) (преамбула Угоди про асоціацію); наближенням (адаптацією) чинного законодавства України у сфері поштових, кур'єрських і телекомунікаційних послуг до права (законодавства) ЄС (ст. ст. 114, 124 Угоди про асоціацію); утвердженням верховенства права та укріпленням інституцій усіх рівнів у сфері управління загалом і правоохоронних і судових органів зокрема (ст. 14 Угоди про асоціацію); забезпеченням належного рівня захисту персональних даних відповідно до найвищих європейських і міжнародних стандартів, зокрема відповідних документів Ради Європи (ст. 15 Угоди про асоціацію). Відтак до запропонованих напрямів удосконалення сучасного стану нормативно-правового регулювання відносин, пов'язаних із забезпеченням права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов, варто додати й приведення нормативно-правових актів України у відповідність до європейського законодавства з окресленої сфери. Інакше кажучи, оптимізація нормативно-правового забезпечення досліджуваних відносин має бути спрямована не лише на виправлення наявних недоліків, а й на врахування та запровадження відповідних європейських стандартів.

У такому разі вважаємо за доцільне ознайомитись із системою європейських нормативно-правових документів, якими затверджено стандарти забезпечення права на таємницю кореспонденції. Їх можна поділити на дві групи:

1) акти органів влади ЄС (рекомендації, директиви, резолюції):

– Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи «Про захист недоторканності приватного життя в Інтернеті» від 23 лютого 1999 р. № R (99) 5 [33], якою встановлено перелік застережних (запобіжних) заходів, яких мають дотримуватись користувачі та які мають упроваджувати у свою діяльність початальники послуг Інтернету з метою запобігання потенційному порушенню їхніх прав та інтересів;

– Рекомендація Комітету Міністрів держав-учасниць «Європейські пенітенціарні правила» від 11 січня 2006 р.

№ R (2006) 2 [34], якою встановлено вимоги щодо конфіденційності листування між ув'язненими та їхніми юристами і стосовно обмежень такої конфіденційності;

– Директива Європейського Парламенту й Ради ЄС «Про обробку персональних даних та захист таємниці сектора електронних комунікацій» (Директива про секретність та електронні комунікації) від 12 липня 2002 р. № 2002/58/ЄС [35], яка, зокрема, закріплює вимоги щодо забезпечення безпеки послуг електронних комунікацій і таємниці (конфіденційності) комунікацій та відповідних даних руху через публічну мережу комунікацій і публічно доступних послуг електронних комунікацій;

– резолюції Ради ЄС «Про законне перехоплення телекомунікацій» від 17 січня 1995 р. № 96/C 329/01 [36] і «Про оперативні запити правоохоронних органів стосовно громадських телекомунікаційних мереж та послуг» (ENFOPOL) від 20 червня 2001 р. [37], якими закріплено вимоги до законного перехоплення телекомунікацій, у тому числі і щодо дотримання права на таємницю під час ужиття таких заходів правоохоронними органами;

2) практика Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ):

– рішення, які містять вимоги з приводу санкціонування негласних слідчих (розшукових) дій, пов'язаних із втручанням у приватне спілкування, (законного перехоплення телекомунікацій), по справах: «Волохи проти України» від 2 листопада 2006 р. [38], «Класс та інші проти Німеччини» від 6 вересня 1978 р. [39], «Кемпбелл і Фелл проти Об'єднаного Королівства» від 28 червня 1984 р. [40], «Крюслен проти Франції» від 24 квітня 1990 р. [41], «Ювіг проти Франції» від 24 квітня 1990 р. [42] тощо;

– рішення, які встановлюють сферу дії права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов, по справах: «Аманн проти Швейцарії» від 16 лютого 2000 р. [43], «Візер і Бікос Бетеїлганген проти Австрії» від 16 жовтня 2007 р. [44], «Копленд проти Сполученого Королівства» від 3 квітня 2007 р. [45], «Кляхін проти Росії» від 30 листопада 2004 р. [46], «Маргарета і Роджер Андерсон проти Швеції» від 25 лютого 1992 р. [47], «Мішо проти Франції» від 6 грудня 2012 р. [48], «П. Дж. і Дж. Х. проти Сполученого Королівства» від 25 вересня 2001 р. [49], «Тейлор-Сабори проти Сполученого Королівства» від 22 жовтня 2002 р. [50], «Х. проти Сполученого Королівства» від 5 листопада 1981 р. [51], «Чайковський проти України» від 15 жовтня 2009 р. [52] тощо;

– рішення, якими конкретизовано правила щодо дотримання права працівників на таємницю кореспонденції й телефонних розмов їхніми роботодавцями, по справах: «Аманн проти Швейцарії» від 16 лютого 2000 р., «Барбулеску проти Румунії» від 12 січня 2016 р. [53], «Копленд проти Сполученого Королівства» від 3 квітня 2007 р., «Михайлюк та Петров проти України» від 10 грудня 2009 р. [54] тощо;

– рішення, в яких з'ясовано, які діяння вважаються порушеннями права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов (наявність яких дій необхідна для встановлення факту порушення цього права), зокрема, по справі «Нарінен проти Фінляндії» від 1 червня 2004 р. [55] тощо.

Розглянутий перелік основних правових документів ЄС, які містять певні вимоги до забезпечення права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов, не є вичерпним. Водночас вивчення їх змісту дає змогу дійти висновку, що далеко не всі правові приписи, закріплені в них, повною мірою розкриті (відображені) у положеннях вітчизняного законодавства. Це

вказує на неналежний рівень відповідності (адаптованості) останнього до європейських стандартів, що має бути виправлено шляхом унесення відповідних змін, доповнень і/або прийняття нових нормативно-правових актів.

Висновки. Отже, підсумовуючи викладене, наголосимо на тому, що адміністративно-правове забезпечення права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов здійснюється в Україні за допомогою розгалуженої системи нормативно-правових актів різної юридичної сили. Проте їм властиві численні недоліки, які вказують на неналежний рівень гарантування та забезпечення дотримання названого права, а саме: прогалини й неповнота викладу, закріплення застарілих норм, дублювання положень і регулювання одних і тих самих відносин різними нормативно-правовими актами, невідповідність іншим законам України та вимогам нормопроектувальної (нормопроектної) техніки тощо. До того ж не всі стандарти забезпечення права на таємницю кореспонденції й телефонних розмов, закріплені в європейських правових документах (рекомендаціях, резолюціях, директивах органів влади ЄС і рішеннях ЄСПЛ), повною мірою розкриті (регламентовані) у положеннях вітчизняного законодавства. Такий стан адміністративно-правового забезпечення вказаного конституційного права зумовлює необхідність його оптимізації за напрямками подолання розглянутих недоліків і приведення у відповідність до європейських стандартів за допомогою внесення відповідних змін, доповнень і/або прийняття якісно нових нормативно-правових актів в окресленій сфері.

Література:

- Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
- Всеобщая декларация прав человека. Принята и провозглашена в резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1948 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_015.
- Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043.
- Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
- Конвенція ООН про права дитини від 20 листопада 1989 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
- Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10, 11–12, 13. – Ст. 88.
- Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 3–4. – Ст. 21.
- Про поштовий зв'язок : Закон України від 4 жовтня 2001 р. № 2759-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 6. – Ст. 39.
- Про телекомунікації : Закон України від 18 листопада 2003 р. № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 12. – Ст. 155.
- Про оперативно-розшукову діяльність : Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 22. – Ст. 303.
- Про Положення про Міністерство інфраструктури України : Указ Президента України від 12 травня 2011 р. № 581/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/581/2011>.
- Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації : Указ Президента України від 23 листопада 2011 р. № 1067/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1067/2011>.
- Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України : Указ Президента України від 6 квітня 2011 р. № 394/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/394/2011>.
- Про затвердження Положення про Міністерство інфраструктури України : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2015 р. № 460 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/460-2015-%D0%BF>.
- Про затвердження Положення про Державну пенітенціарну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 р. № 225 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/225-2014-%D0%BF>.
- Про затвердження Правил надання та отримання телекомунікаційних послуг : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 квітня 2012 р. № 295 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/295-2012-%D0%BF>.
- Про затвердження Правил надання послуг поштового зв'язку : Постанова Кабінету Міністрів України від 5 березня 2009 р. № 270 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/270-2009-%D0%BF/>.
- Про затвердження положень про спостережні комісії та піклувальні ради при спеціальних виховних установах : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2004 р. № 429 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/429-2004-%D0%BF>.
- Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : Наказ Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України від 16 листопада 2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>.
- Про затвердження інструкцій з надання послуг телеграфного зв'язку : Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 22 квітня 2014 р. № 195 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0515-14/>.
- Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду за ринком телекомунікацій та визнання такими, що втратили чинність, деяких рішень НКРЗ : Рішення Національної Комісії, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, від 13 грудня 2012 р. № 649 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0092-13>.
- Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку установ виконання покарань : Наказ Міністерства юстиції України від 29 грудня 2014 р. № 2186/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1656-14>.
- Про затвердження Інструкції з організації перегляду кореспонденції (листування) осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах : Наказ Міністерства юстиції України від 2 липня 2013 р. № 1304/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1110-13>.
- Про ліквідацію Державної інспекції зв'язку : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 лютого 2012 р. № 151 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/151-2012-%D0%BF>.
- Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 р. № 3166-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 38. – Ст. 385.
- Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27 лютого 2014 р. № 794-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 13. – Ст. 222.
- Про вдосконалення порядку державної реєстрації нормативно-правових актів у Міністерстві юстиції України та скасування рішення про державну реєстрацію нормативно-правових актів : Наказ Міністерства юстиції України від 12 квітня 2005 р. № 34/5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0381-05>.

28. Про затвердження Правил підготовки проектів актів Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 вересня 2005 р. № 870 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/870-2005-%D0%BF>.
29. Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки, схвалені постановою колегії Міністерства юстиції України від 21 листопада 2000 р. № 41 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0041323-00>.
30. Проект Закону про нормативно-правові акти від 1 грудня 2010 р. № 7409 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?p_f3511=39123.
31. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
32. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 16 вересня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 40. – Ст. 2021.
33. Про захист недоторканності приватного життя в Інтернеті : Рекомендація Комітету Міністрів Ради Європи від 23 лютого 1999 р. № R (99) 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_357.
34. Європейські пенітенціарні правила : Рекомендація Комітету Міністрів держав-учасниць від 11 січня 2006 р. № R (2006) 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_032.
35. Про обробку персональних даних та захист таємниці сектора електронних комунікацій (Директива про секретність та електронні комунікації) : Директива Європейського Парламенту та Ради ЄС від 12 липня 2002 р. № 2002/58/ЄС // Офіційний вісник Європейських Спільнот. – 31.7.2002. – L 201/37-48. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nkrzi.gov.ua/images/upload/58/19/6f96b8148ef15842f70cba3dd98f055b.pdf>.
36. Про законне перехоплення телекомунікацій : Резолюція Ради ЄС від 17 січня 1995 р. № 96/C 329/01 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_235.
37. Про оперативні запити правоохоронних органів стосовно громадських телекомунікаційних мереж та послуг (ENFOPOL) : Резолюція Ради ЄС від 20 червня 2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_234.
38. Справа «Волохи проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини від 2 листопада 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_138.
39. Справа «Класс та інші проти Німеччини» : Рішення Європейського суду з прав людини від 6 вересня 1978 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_093.
40. Дело «Кэмпбелл и Фелл против Соединенного Королевства» : Решение Европейского суда по правам человека от 28 июня 1984 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://european-court.eu/uploads/ECHR_Campbell_and_Fell_v_the_United_Kingdom_28_06_1984.pdf.
41. Дело «Крюслен против Франции» : Решение Европейского суда по правам человека от 24 апреля 1990 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.echr.europa.org/doc/2461408/2461408.htm>.
42. Case of Huvig v. France : European Court of Human Rights Judgment on 24 April 1990 [E-source]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":\["11105/84"\],"itemid":\["001-57627"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
43. Справа «Аманн проти Швейцарії» : Рішення Європейського суду з прав людини від 16 лютого 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?Adx=308>.
44. Case of Wieser and Bicos Beteiligungen GmbH v. Austria : European Court of Human Rights Judgment on 16 October 2007 [E-source]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-82711"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
45. Case of Copland v. The United Kingdom : European Court of Human Rights Judgment on 3 April 2007 [E-source]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-79996"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
46. Дело «Кляхин против России» : Решение Европейского суда по правам человека от 30 ноября 2004 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.srji.org/resources/search/31/>.
47. Case of Margareta and Roger Andersson v. Sweden : European Court of Human Rights Judgment on 25 February 1992 [E-source]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-57748"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
48. Case of Michaud v. France : European Court of Human Rights Judgment on 6 December 2012 [E-source]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-115377"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
49. Case of P.G. and J.H. v. the United Kingdom : European Court of Human Rights Judgment on 25 September 2001 [E-source]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-59665"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
50. Case of Taylor-Sabori v. the United Kingdom : European Court of Human Rights Judgment on 22 October 2002 [E-source]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-60696"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
51. Case of X v. the United Kingdom : European Court of Human Rights Judgment on 5 November 1981 [E-source]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-57602"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
52. Справа «Чайковський проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини від 15 жовтня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/974_551/page.
53. Case of Bărbulescu v. Romania : European Court of Human Rights Judgment on 12 January 2016 [E-source]. – Access mode : [http://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-159906"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/eng#{).
54. Справа «Михайлюк та Петров проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини від 10 грудня 2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_500.
55. Case of Narinen v. Finland : European Court of Human Rights Judgment on 1 June 2004 [E-source]. – Access mode : <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-61798>.

Токарь Н. В. Основные направления оптимизации нормативных основ административно-правового обеспечения права на тайну корреспонденции и телефонных разговоров

Аннотация. В статье определяются пути оптимизации административно-правового обеспечения конституционного права граждан на тайну корреспонденции и телефонных разговоров. С целью их обоснования автор приводит перечень общих и специальных нормативно-правовых актов, которыми регулируются отношения, связанные с обеспечением соблюдения права на тайну корреспонденции и телефонных разговоров, сформированный по их юридической силе. Ссылаясь на изучение их содержания, автор выясняет круг проблем и недостатков, свойственных современному состоянию нормативно-правового обеспечения права на тайну корреспонденции и телефонных разговоров, и формулирует предложения, направленные на их решение. Одним из обязательных направлений улучшения современного состояния административно-правового обеспечения права на тайну корреспонденции и телефонных разговоров автор называет гармонизацию национальных нормативно-правовых актов с европейскими стандартами, закреплёнными в ряде нормативных актов органов власти Европейского Союза и решениях Европейского суда по правам человека.

Ключевые слова: право на тайну корреспонденции и телефонных разговоров, административно-правовое обеспечение, нормативно-правовые акты, европейские стандарты, проблемы правового регулирования.

Tokar N. The main directions of optimization of the regulatory framework for administrative and legal support for the right to privacy of correspondence and telephone conversations

Summary. The author of the article has determined the ways for the optimization of regulatory principles of administrative and legal ensuring the citizens' constitutional right to privacy of correspondence and telephone conversations. In order to ground them the author has provided a list of general and special normative and legal acts regulating relations related to ensuring the right to privacy of correspondence and telephone conversations, which was formed according to their legal force. The author clarifies the range of existing problems

and shortcomings inherent to the current state of normative and legal provision of the right to privacy of correspondence and telephone conversations, and formulates propositions to address them. The author calls the harmonization of national normative and legal acts with European standards enshrined in a number of regulations of the authorities of the European Union and the decisions of the European Court of Human Rights as one of the mandatory areas to improve the current state of administrative and legal provision of the right to privacy of correspondence and telephone conversations.

Key words: right to privacy of correspondence and telephone conversations, administrative and legal provision, regulations, European standards, problems of legal regulation.